

Гуманістичний характер педагогічної професії

С.В. ПОНІКАРОВСЬКА, В.М. РАГУЛІН

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Своєрідність педагогічної професії виявляється в тому, що вона за своєю природою має гуманістичний, колективний та творчий характер. У цілісному педагогічному процесі викладач вирішує дві задачі – адаптації та гуманізації. Адаптивна функція пов'язана із підготовкою студента до визначеної соціальної ситуації, до конкретних запитів суспільства, а гуманістична – розвитком особистості того, кого навчають, його творчої індивідуальності. Гуманістична педагогіка розглядає знання як засіб та умову усвідомлення молодого людиною свого місця у житті, виховання у неї почуття власної гідності, незалежності. Така педагогіка іде до своєї цілі, спираючись на можливості людини, її творчий потенціал, а не на авторитет влади та примушування. Її головна задача – виявити, розкрити та розвинути усе, що є цінного у людині, а не сформувати звичку до покірності та слухняності. Результатом гуманістичної педагогіки є людина, здібна до подальшого розвитку та життєтворчості.

Основний зміст педагогічної професії складають взаємовідносини з людьми. Діяльність людей інших професій типу «людина-людина» теж потребує взаємодії із людьми, але в педагогічній діяльності це пов'язано із тим, щоб якнайкраще зрозуміти, задовольнити запити студента, допомогти йому у становленні його особистості. Це посилює роль особистісних відносин у педагогічному процесі та підкреслює важливість моральних аспектів. Якщо в інших професіях результат праці є продуктом однієї людини – представника професії, то у педагогічній діяльності виховання є результатом вкладу кожного педагога, сім'ї та інших джерел впливу у суб'єкт – молоду людину. Результат виховання залежить від єдності зусиль педагогічного колективу, психологічного клімату у ньому, настрою його членів, їх працездатності, психічного та фізичного самопочуття.

Проблема виховання студентів є спірною у педагогіці та психології вищої школи. Відповідь на питання щодо виховання дорослих людей залежить від того, як розуміти виховання. Якщо його розуміти як вплив на особистість із ціллю формування якостей, які потрібні викладачеві або навчальному закладу – то ні. Якщо як створення умов для саморозвитку у ході вузівського навчання, то відповідь, мабуть, повинна бути позитивною.

Традиційний підхід до виховання базується на тому, що виховання студентів – це вплив на їх психіку та діяльність із ціллю формування особистісних якостей – направленості, здібностей, свідомості, почуття обов'язку, дисциплінованості, уміння працювати із людьми, самокритичності та інших. Початком формування якості є розуміння факту або явлення. Далі йде засвоєння та вироблювання позитивного ставлення до того, що було засвоєне. Потім відбувається синтез інтелектуальних, емоційних, мотиваційних процесів, перетворення їх у стійку якісну освіту та виховання. У вищій школі виховання зацікавленості та любові до обраної професії досягається шляхом формування правильного уявлення про суспільне значення та зміст роботи у обраній області діяльності, про закономірності її розвитку. Якщо студент розуміє необхідність оволодіння всіма дисциплінами навчального плану ВНЗ, виробив прагнення стежити за всім прогресивним у діяльності спеціалістів свого напрямку, вміє направляти самовиховання на користь роботі, постійно поповнюючи свої знання – можна сказати, що виховання іде у необхідному напрямку.